

SERQ MILL-KNISJA TA' LAMPEDUSA

L-Eremit li jisemma fi ġrajjet il-gżira ta' Lampedusa, kien Franciż, raġieb ta' l-Ordni ta' San Frangisk. Lil dan sibnieh imsemmi aktar minn b'isem wieħed. L-isem tiegħu kien Ġann Klawdju Lazzarette. Oħrajn iġibuh b'Manweli Klawdju. U xi uħud bi Klement.

Għall-bidu ta' l-1707 Patri Klawdju ġie lejn Malta. Kif kien hawn, ġabar xi flus minn għand il-Maltin. B'dawn il-flus li qala' ġieġħel li jagħmlulu Kalċi għall-Knisja ta' Lampedusa.

Ix-xogħol tal-Kalċi sar mill-Imgħallem Toni Famocelli, li dik il-ħabta kien wieħed mill-konslijiet tal-Argentiera. Il-patena u l-Kalċi kienu tal-fidda; iżda s-sieq ta' dan kienet tar-ram. B'kollox ġie jkum mat-22 skud.

Meta Patri Klawdju ta' x-xogħol lil Famocelli, għarraf ukoll lil dan, li hu sejjer jibqa' jgħix ta' Eremit f'Lampedusa biex jieħu ħsieb ta' dik il-Knisja. U qala' din is-setgħa, li jista' joqgħod f'dik il-Gżira, minn għand il-Papa u l-Ministri ta' l-Ordni.

Patri Klawdju telaq minn Malta għal Lampedusa fl-1707. Miegħu ħa l-Kalċi għall-Knisja ta' dik il-Gżira. Iżda wara xi żmien li qagħad hemm, ħalla kollox warajh u telaq minn Lampedusa. B'hekk, dil-Gżira baqgħet battala. Patri Klawdju dam imwarrab minn hemm għal bosta żmien. Meta l-kittieb Massa fl-1709 mar f'Lampedusa, ma sab lil ħadd iġġammar fiha.

F'Ġunju tal-1708 xi xwieni ta' Malta marru f'Lampedusa. Wara xi jiem li damu hemm, fit-3 ta' Ġunju telqu mill-Gżira. Iżda waqt li x-xwieni kienu f'Lampedusa, naqas wieħed mis-suldati tal-frejgata *San Ġużeppe*, jismu Ġakbu. Dan baqa' f'Lampedusa waħdu, billi din kienet battala min-nies.

Fiż-żmien li Galiano kien iġġix waħdu, f'Lampedusa daħal bastiment Malti, tal-*Padrun Dumink Zammit*. Dan mar fil-Gżira

biex itella' mill-baħar dak li seta' mill-merkanzija ta' ġifen Inġliż li kien għereq hemm.

Jum fost l-oħrajn, wieħed mill-baħrin maltin, jismu Lwiġi Manweli, minn Birkirkara, flinkien ma' baħri iefior għawdx, niżlu l-art u marru f'naħia f'it imbegħida mill-knisja. Hemm, ġewwa għar, raw xi ġarar li ġo' fihom in-naħal kien jagħmel il-għasel. Lemġu wkoll qoffa moħbija qalb il-ġebel. Daħlu fil-għar u resqu lejn il-ġebel biex jaraw sewwa x'hemm. Sabu li fil-qoffa kien hemm Kalċi mkebbeb u marbut ġo' maktur ta' l-indjana. Dawn ħarsu biss lejha, bla ma missewh b'idejhom. Kif kienu qrib il-ġarar tal-għasel, in-naħal wera li kien ser jaħbat għalihom. Għalhekk ħasbu malajr biex ifittxu jitbiegħdu minn hemm. Waqt li kienu sejr in lejn ix-xatt, fl-inħawi li kienu, lemġu raġel ġej lejhom, ta' madwar it-30 sena, bl-ix-kubetta f'idu. Lil dan għarfuh li kien Ġakbu Galiano, dak is-suldat sqalli maħrub minn fuq ix-xwieni ta' Malta.

Wara xi żmien Galiano ġie lejn Malta. Billi dan kien ħarab mis-servizz ta' l-Ordni, qabduh u żammewh fil-ħabs tal-kistlanija, sa kemm jaasal iż-żmien iressquh quddiem il-Qorti ħalli jwieġeb għal eghmilu. Waqt li kien f'dak il-ħabs, billi l-kalzrier lemġu jgħodd xi flus, ġieh il-ħsieb li Galiano seraq xi ħaġa mill-Knisja ta' Lampedusa. Il-kalzrier mar malajr f'idejn Galiano, bix-xieħda miegħu, u beda jfittxlu quddiem dawn. Fuq sabuħu Kalċi inkisser f'bosta b'ċeċċ. Dawn kienu meħjuta mal-ħżiem ta' fuq tal-qalziet. Il-kalzrier ħadhomlu u tahom f'idejn il-Qorti.

Meta l-Qorti ġabret ix-xieħda fuq il-bieċċa ta' Galiano, imbeda l-process tiegħu. Il-b'ċeċċ tal-Kalċi ġew murija lil Toni Famocelli biex jara jagħraf jekk kinux tal-Kalċi li kien għamel għall-Knisja ta' Lampedusa. Famocelli għaraf li l-Kalċi hu xogħol tiegħu; b'dan kollu, ma setax iġħid sewwa għal min kien ħadmu, billi bħal dak il-Kalċi għamel bosta oħrajn. Izda wieħed li kien jaħdem mal-argēntier Famocelli, għaraf il-Kalċi. Dan qal li dawh il-b'ċeċċ inkissra huma ta' dak il-Kalċi li l-imgħallem tiegħu kien ħadem għall-Knisja ta' Lampedusa.

Fuq li ġie magħruf minn dak li ntqal mix-xieħda, il-Prokuratur Fiskal għaqqad tixlija lil Galiano. Dan ġie mixli li seraq il-Kalċi li bih kienet issir il-quddiesa fil-Knisja ta' Lampedusa. Targħa' dan, biex aktar ikun jista' jieħdu, bla ma jinqabad, kissru u għamlu bċejjeċ. Barra minn hekk, Galiano ġie mixli wkoll li ħarab mis-servizz ta' l-Ordni.

Qħal dawn il-ħwejjeġ, fit-13 ta' Lulju 1708, Galiano ġie imtella' quddiem l-Imħallef tal-Kriminal, biex iwieġeb għal dak kollu li għalih ġie mixli. Minn dak li Galiano qal, għall-mistoqsijiet li sarulu, ħadna dan li se'r ingħidu.

Ġakbu Galiano kien minn Sirakusa. Hawn Malta kien joqgħod il-Birgu, igħammar għand wieħed bid-dverna. Daħal suldat fuq *San Ġużepp*, waħda min-navi ta' l-Ordni, fix-xahar ta' Frar 1708. Ġie maqbud minn l-Isbirri, dwar ħamest ijiem qabel ma tressaq quddiem il-Qorti. Sabuh fix-xatt tal-Belt, wara li kien għamel il-kurantina fil-Port ta' Marsamxett. Xi xahar u nofs qabel, in-navi li kien fuqha, flimkien ma bastimenti oħra ta' l-Ordni, marret f'Lampedusa. Il-Kaptan ħalla lil Galiano u suldati oħra jinżlu l-art, biex jaħslu ħwejjigħom. Wara l-ħasil, Galiano daħal fil-maħtab u raqad. Meta stem-baħ, sab li l-bastimenti kienu telqu minn Lampedusa. Fil-Gżira dam waħdu dawra ta' xahar. Qħammar dejjem fil-Knisja ta' Lampedusa. Fiż-żmien li dam hemm, ġera mal-Gżira u ra bosta xtieli ta' sigar tal-frott u l-ħwejjex, barra minn għadd kbir ta' fniek. Ra dawk il-ħwejjeġ li kienu tal-Madonna. Dawn kienu xama', ikel (biskott) u żejt. Fil-Gżira sab in-naħal. Dan kien ġewwa għar fil-ġnien. Qo l-għar kien hemm erba' ġarar li fihom in-naħal jagħmel l-għasel. Il barra minn dal-ġnien, u ġewwa ħajt, sab tneħ mimli bil-ġebel. Ried jaf xhemm fih. Kif neħħa xi ġebel, sab Kalċi mgeżwer f'xi karti. Meta ra xkien, ħalla l-Kalċi fejn sabu. Wara xi żmien daħlet Tartana Maltija. Galiano staqsa lill-baħrin tagħha, jekk il-Knisja ta' Lampedusa kellhiex xi Kalċi. Izda billi dawn kalulu li ma kellhiex, ħaseb li il-Kalċi ma kienx ta' Lampedusa. Targħa', l-aktar li emmen dil-biċċa, il-għaliex il-ħwejjeġ

tal-Knisja kienu miżmuma għalihom ġewwa kaxxa ġdida, u maqfala bil-muftieħ. Fuk hekk, Galiano ħa l-Kalċi fuqu. Waqt l-irqad, tqalleb, il-Kalċi ġie taħtu, u meta fil-ġħodu qam, sabu miksuri fi tliet biċċiet. Hu ssokta kissru biex aktar ikun jista' jzommu fuqu. Meta ġie Malta u fitt-xewlu, il-Kalċi sabuhulu biċċa f'borsa żgħira qrib il-qofol tal-qalziet u biċċa fil-bwiet tiegħu. Dan ħadu għax ma kienx jaf li hu tal-Knisja ta' Lampedusa, l-aktar meta qalulu li dik il-Knisja ma kellhiex Kalċi. La mill-Ġżira, l-anqas mill-Knisja, ma ħa ħwejjeġ oħra. It-tlieta irbgħajja li sabulu fuqu, tawhielu l-baħrin ta' dak il-bastiment li miegħu ġie lura lejn Malta.

Għat-twegib li Galiano ta' lill-Qorti, l-Imħallef tal-Kriminal widdbu biex jistqarr u jgħid is-sewwa. Galiano reġa' wieġeb, li ma kienx jaħseb li l-Kalċi kien tal-Knisja. Li kien jaf ma kienx jiehdu. Galiano, wara l-istatgħirig li sarlu, ġie meħud mill-ġdid lejn il-ħabs.

Il-Qorti qabddet lil wieħed mill-Isbirri biex imur iġharraf lil Galiano u jagħtih iż-żmien ħalli jhejji għad-difesa tiegħu.

Biex jiddefendi lil Galiano, ġie mqabbd l-Avukat Balsani, li kien l-Avukat tal-fkar.

Wara li saret id-difesa lil Galiano, din ġiet mogħtija bil-miktub lill-Qorti biex tinzamm mal-process. L-Imħallef tal-Kriminal għarbel u fela il-process, u sab li Galiano kien ħati ta' serq sagrilegu u fuq li ħarab mis-servizz ta' l-Ordni. Għal dawn il-ħtjiet, Galiano weħel li jiġi ffrustat fit-toroq tal-Belt u wara jibqa' għal-10 snin jaqdef fuk ix-xwieni tal-Ordni bla ħlas, marbut minn siequ bil-katina mal-bank tal-qdif.

Fil-10 ta' Awwissu 1708, il-Qorti tat il-Kalċi, f'20 biċċa, lill-argentier Toni Famocelli, biex jerga' jagħmlu mill-ġdid għall-Eremit Manweli Klawdju ta' Lampedusa.